

4. Vnější ekonomické vztahy

Vnější ekonomické vztahy byly za první tři čtvrtletí nejlepší od roku 1993...

Vzájemné toky peněz mezi ČR a zahraničím vyústily za tři čtvrtletí 2014 do přebytku běžného účtu, což je jev patrný v historii platební bilance ČR naposledy v roce 1993. Kladné saldo vzniklo i na účtu kapitálovém, deficit na finančním se mírně zhoršil. Přebytek všech těchto tří složek platební bilance představoval 0,2 % nominálního HDP. Vnější vztahy se tak vyvíjí v roce obnoveného růstu HDP příznivě a nevychylují ekonomiku z rovnováhy. Podobně jako ve většině předchozích let však přebytky běžného účtu z prvních resp. druhých čtvrtletí v kumulacích postupně slábnou (měřeno v eurech byl v samotném 3. čtvrtletí vykázán schodek převyšující miliardu a čtvrt).

...podle výsledku běžného účtu platební bilance, který byl ovlivněn hlavně rostoucím přebytkem obchodu se zbožím, mírným oslabením přebytku v obchodě se službami,...

Příjmy zachycené na běžném účtu převýšily jeho výdaje o 18,1 mld. korun, když samotná výkonová bilance byla přebytková ve výši 241,5 mld. korun. Na výsledku se podepsal především výrazný úspěch bilance obchodu se zbožím: při růstu jeho exportu v nominálním vyjádření o 14,7 % a dovozu o 12,6 % - obojí bylo ovlivněné dopadem umělého oslabení koruny - bylo výsledné saldo ve výši 196,3 mld. korun větší proti prvním třem čtvrtletím 2013 o 59,9 mld. korun. Naopak přebytek v obchodu se službami o šestinu oslabil na 45,2 mld. korun, protože růst vývozu služeb (+10,3 %) byl mírnější než růst jejich dovozu (+15,1 %).

... relativně malým zhoršením deficitu v prvotních důchodech z investic a posilujícím „mzdovým saldem“ peněz mezi prací rezidentů v zahraničí a cizinců v ČR; zlepšil se i deficit druhotných důchodů (běžné převody) vlivem narůstajících příjmů z rozpočtu EU

Ve sféře investic spojených s toky peněz se zahraničím se proti prvním třem čtvrtletím 2013 deficit v prvotních důchodech z investic¹ sice opět prohloubil (o 11,5 mld. na 248,8 mld. korun), ale jeho negativní změna byla menší než před rokem. Na těchto důchodech z přímých investic odešlo do zahraničí 269 mld., oproti 248 mld. korun ve srovnatelném období 2013, jejich čistý odliv pak činil 242,8 mld. korun.

Pokračoval však příznivý jev postupně se lepšícího „mzdového salda“, kdy příjmy rezidentů z mezd v zahraničí stabilně rostly, zatímco výdaje na práci cizinců v ČR jsou stále nižší. Tento trend trvá pět let, za tři čtvrtletí 2014 s přebytkem již 14,1 mld. korun. Nižší odliv peněz souvisí se stále ještě nižšími počty zahraničních pracovníků v ČR oproti letům konjunktury, rostoucí příliv peněz pak zřejmě s vyšší zaměstnaností rezidentů v zahraničí, zejména těch výše příjmových.

Druhotné důchody ovlivnil v kumulaci meziročně silnější příliv peněz do ČR, a to hlavně ve 2. čtvrtletí z rozpočtu EU. Přesto transfery z ČR byly silnější a výsledek druhotných důchodů záporný (14,8 mld. korun), ne však tolik jako v příslušných obdobích 2013 a 2012 (25,3 mld., resp. 33 mld. korun). Odvody ČR do rozpočtu EU v uplynulých dvou letech výrazněji nerostly v důsledku tuzemské recese.

V úhrnu všech položek se tak přebytek běžného i kapitálového účtu platební bilance za první tři čtvrtletí 2014 meziročně zdvojnásobil na 42 mld. korun

Na deficit finančního účtu působil příznivě čistý příliv přímých investic a rezervní aktiva, naopak nepříznivě portfoliové a ostatní investice, z nichž peníze ze země odplývaly

Deficit finančního účtu ve výši 35,6 mld. korun byl oproti výsledku předchozího roku (23,8 mld. korun) mírně horší. Příliv přímých investic do ČR byl za tři čtvrtletí slabší než ve stejném období 2013 i 2012 - dosáhl 72,6 mld. korun (předtím 126,3 mld., resp. 108,7 mld. korun). Zahraniční investoři zde sice ponechali 79,4 mld. korun k reinvesticím, tj. více než v předchozích letech, a zároveň úvěrově posilovaly své zdejší dceřiné společnosti (o 26,1 mld.), ale při značném snížení kapitálu (o 33 mld. v položce Akcie a účasti jiné než reinvestované zisky). Niže však byla i aktiva ve formě přímých investic českých firem v cizině, takže v čistém vyjádření činily přímé investice 121 mld. korun a byly více než čtyřikrát vyšší než loni.

Mohutný čistý odliv portfoliových investic vyplynul ze silných nákupů cenných papírů rezidentů v zahraničí a naopak stahování peněz zahraničními portfoliovými investory zpět. Spolu s deficitem Ostatních investic a rezervními aktivy tak finanční účet vykázal deficit 35,6 mld. korun.

Měnová intervence ČNB napomohla skrze oslabenou korunu exportérům; směnné relace významně zvýšily obchodní bilanci v nominálním

Výrazné zesílení obchodní bilance ve třetím čtvrtletí 2014 – podle dat z platební bilance v něm činil přebytek 51,6 mld. korun – je o to cennější, že se odehrávalo v době, kdy česká ekonomika pokračovala v růstu a úměrně tomu stoupaly i nároky na dovozy. Nicméně nominální výsledek obchodní bilance byl významně ovlivněn dynamikou vývozních a dovozních cen a jejich vzájemným poměrem. Meziroční

¹ Terminologicky tato kapitola u části platební bilance respektuje přechod na BPM6, tedy šestý manuál k platební bilanci, podle které ho ČNB poprvé v prosinci 2014 zveřejnila výsledky.

vyjádření

srovnání totiž dosud stále staví proti sobě období „předintervenci“ s obdobím, kdy mohl firemní sektor těžit z umělého oslabení koruny, k němuž ČNB přikročila začátkem listopadu 2013.

Ve 3. čtvrtletí 2014 výrazně meziročně rostl export aut, léků a koks a rafinérských výrobků, naopak nižší byl vývoz dřeva, uhlí, kovů a zejména elektřiny

Ve 3. čtvrtletí 2014 ovlivnila tempo zahraničního obchodu ČR srpnové velmi nízká dynamika (meziročně vývoz +2,5 %, dovoz +1,9 %) zapříčiněná nižší výrobní aktivitou jak v ČR tak zejména v Německu – i tak však bylo dvojciferné na vývozu i dovozu. Klesl sice export dřeva, uhlí, základních kovů a zejména elektřiny, ale některých dalších výrobků se vyváželo výrazně více než před rokem (léky +40 %, koks a rafinérské výrobky +26 %, auta +23 %). I hodnotově nízké exporthy rud a ropy a zemního plynu se zdvoj- a ztrojnásobily, vývoz cigaret stoupl o 35 %.

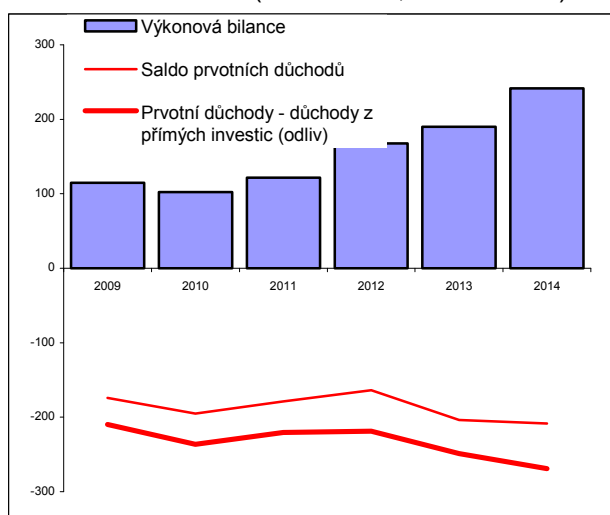
Auta už tvoří téměř čtvrtinu celkového exportu z ČR, který dosahoval za tři čtvrtletí 2014 nominálně 2,339 bil. korun podle dat v národním pojetí

Automobilový export byl za devět měsíců meziročně o téměř čtvrtinu vyšší díky silným prvním měsícům roku (v samotném 3. čtvrtletí +22,7 %). Díky tomu za tři čtvrtletí podíl aut na úhrnném exportu z ČR dále posílil. V úhrnu tak plně dvě třetiny českého vývozu tvořil export aut (23 % s nejvyšším podílem za posledních šest let) spolu s elektrickými zařízeními (8 %), počítači a elektronikou (9 %), gumárenskými a chemickými výrobky a základní kovy (shodně po 5 %) a ostatními stroji (11 %). Váha relativně vyspělé produkce ve struktuře exportu z ČR je tedy významná.

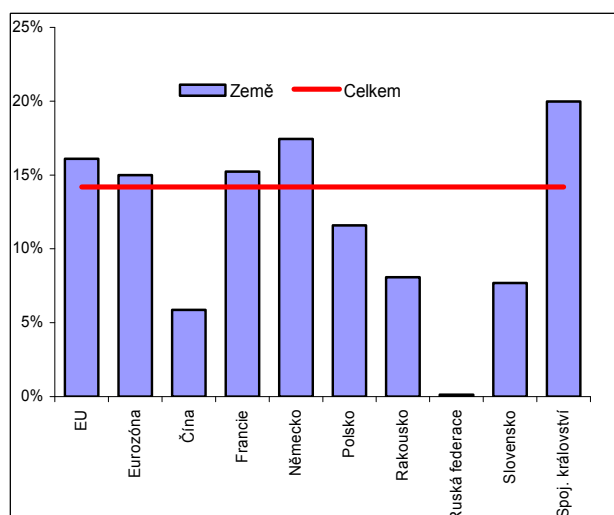
Podíl Ruské federace na exportu z ČR za tři čtvrtletí klesl v roce 2014 i 2013; podíl EU zůstává na 83 %, eurozóny na 64 % a Německa na 32,3 % celkového exportu z ČR

Sankce v mezinárodním obchodě uplatňované EU v souvislosti s rusko-ukrajinskou krizí omezily v datech za první pololetí český export do Ruské federace, který meziročně nepatrně poklesl (-1,3 %). Ve 3. čtvrtletí však jeho hodnota znovu vzrostla (+3,1), což vedlo k výsledné meziroční stagnaci za první tři čtvrtletí (+0,1 %). Podle statistiky obchodu v národním pojetí činí podíl Ruska na exportech ČR mimo EU téměř pětinu (19,3 %), na celkovém vývozu z ČR však jen 3,3 %. To je méně než podíl např. Velké Británie (4,9 %), ale více než podíl s Čínou (1%). Zpětný sankční dopad tak vedl k poklesu podílu Ruska na exportu z ČR z 3,7 % ve srovnatelném období 2013, resp. 3,8 % roku 2012. Na ruskou ekonomiku dopadá velmi negativně spíše dramatický pád ceny ropy na světových trzích, resp. teritoriální přesuny v obchodech s touto komoditou mající geopolitický charakter.

Graf č. 9 **Běžný účet platební bilance - výkonná bilance a saldo prvotních důchodů** (stav k 30.9., v mld. korun)

Graf č. 10 **Tempa růstu exportu z ČR** (y/y v % za 1.-3. čtvrtletí 2014)

Pramen: ČSÚ